

УДК 159.922

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2021.8.2>

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ І ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Вадим Барко

*Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України,
вул. Є. Гуцала, 4-а, м. Київ, Україна, 05001
e-mail: barkowork@ukr.net*

Вадим Барко

*Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України,
вул. Є. Гуцала, 4-а, м. Київ, Україна, 05001
e-mail: barkoua@ukr.net*

Віктор Бондаренко

*Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України,
вул. Є. Гуцала, 4-а, м. Київ, Україна, 05001
e-mail: barkoua@ukr.net*

Стаття присвячена питанню вивчення та узагальнення психологічних аспектів службової діяльності поліцейських підрозділів поліції охорони об'єктів і публічної безпеки – одного з найчисленніших формувань Національної поліції України. На основі масштабного експериментального дослідження з охопленням 320 поліцейських визначено психологічні й соціально-правові характеристики діяльності поліцейських, професійно важливі якості фахівців такого профілю. У статті показано, що професія поліцейського підрозділів охорони об'єктів і публічної безпеки висуває підвищені вимоги до психофізіологічних та індивідуально-психологічних якостей працівників. Поліцейський повинен мати достатній рівень функціональної активності мозку, розвинений вестибулярний апарат і високу швидкість простої реакції та реакції на рухомий об'єкт; йому необхідно володіти розвинутими пізнавальними процесами. Професія висуває певні вимоги до загальних і спеціальних професійних здібностей працівників (високий і середній рівень вербального інтелекту, вищий за середній рівень швидкості дивергентного мислення, сформовані розумові операції аналізу й синтезу, індукції та дедукції, абстрагування та узагальнення). Поліцейський повинен бути здатним впливати на співрозмовника, бути відповідальним за свої дії, давати правильну оцінку діям і вчинкам інших, поєднувати ділові й особистісні контакти, привертати увагу й зацікавлювати людей. Значущими для професійної діяльності поліцейського наряду реагування поліції охорони є також організаційні й спеціальні здібності. У статті також представлені протипоказання до професійної діяльності на посаді поліцейського підрозділів охорони об'єктів і публічної безпеки, до основних з яких належать: слабкий або середньо-слабкий тип нервової системи; низький рівень лабільності нервової системи; недостатній рівень розподілу й швидкості перемикання уваги, недостатній обсяг пам'яті; низький рівень складників інтелектуального потенціалу; акцентуації характеру й темпераменту; негативні характерологічні риси; низький рівень комунікативних здібностей тощо.

Ключові слова: Національна поліція України, поліцейський, підрозділи поліції охорони об'єктів і публічної безпеки, професійно важливі якості, здібності, мотивація, характерологічні особливості, психограма.

Постановка проблеми. В умовах подальшого розвитку в Україні правової та демократичної держави зростає важливість проблеми надійного захисту прав і законних інтересів громадян і підприємств, що містить впровадження ефективних механізмів охорони майна фізичних та юридичних осіб, а також життя та здоров'я громадян [1–3]. Поліція охорони – це одна зі складових Національної поліції України (далі – НПУ), на яку покладено завдання щодо надання послуг з охорони власності й громадян. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» вона є єдиною в Україні охоронною структурою, працівники якої мають визначені Законом права й повноваження на озброєну охорону й застосування владних функцій щодо правопорушників [4]. У складі поліції охорони – для забезпечення охорони особливо важливих об'єктів і майна різних форм власності, організації пропускового й внутрішньооб'єктового режимів, публічної безпеки й порядку, контролю за несенням служби персоналом охорони – утворюються підрозділи поліції з охорони об'єктів і публічної безпеки (далі – ПООПБ) [2].

Службова діяльність поліцейських підрозділів охорони об'єктів і публічної безпеки пов'язана з виконанням низки важливих правоохоронних завдань і висуває підвищені вимоги до індивідуально-психологічних особливостей, знань, умінь і компетентностей працівників. Тому дослідження психологічних аспектів службової діяльності поліцейських, розробка критеріїв їх професійного добору під час призначення на посади є актуальним завданням.

Стан дослідження проблеми. Вітчизняні науковці присвятили чимало уваги вивченню психологічних аспектів поліцейської діяльності (О. Александров, В. Андросюк, О. Бандурка, В. Барко, І. Дубова, В. Криволапчук, О. Кудерміна, Ю. Ірхін; Л. Казміренко, Т. Нещерет, В. Медведєв, В. Остапович, О. Шаповалов та інші). У наукових працях авторів розкривається психологічний зміст правоохоронної діяльності, представлені професіограми й психограми масових професій системи органів внутрішніх справ [5; 6].

Серед зарубіжних науковців із проблематики слід виділити таких дослідників, як С. Bouchard, W.C. Borman, R. Cochraine, M.D. Dunnett, R.F. Miguel, J. M. Hurd, S.B. Lueke, J.A. Tan, R. Tett, L. Vandecreek та інші [7–9]. У наукових працях авторів увага приділяється актуальним питанням психології поліцейської діяльності (G.V. Barrett, 2003 рік; R. Cochraine, 2003 рік; С. Bouchard, 2007 рік) [10–12]. Проте психологічні аспекти діяльності поліцейських поліції охорони вивчені не досить.

Мета і завдання дослідження. Мета статті полягає у визначенні й узагальненні психологічних аспектів професійної діяльності поліцейських поліції охорони на прикладі найбільш масової професії – поліцейського підрозділів охорони об'єктів і публічної безпеки. Для досягнення мети необхідно виконати такі *завдання*:

а) проаналізувати нормативні документи, що регламентують діяльність поліцейських ПООПБ;

б) визначити психологічні характеристики службової діяльності;

в) розробити психограму діяльності поліцейського патрульної поліції.

Дослідження проводилось упродовж 2020 року й охопило 320 поліцейських (усі – чоловіки) віком від 23 до 41 років, спеціальні звання – від сержанта до майора. Кількісний показник вибірки репрезентативний, виходячи з генеральної сукупності поліцейських (близько дванадцяти тисяч осіб при довірчому рівні ймовірності 0,95 із теоретичною статистичною похибкою 0,05).

Об'єктом дослідження є психологічні аспекти професійної діяльності поліцейських поліції охорони, а предметом – професійно важливі індивідуально-психологічні якості поліцейських підрозділів охорони об'єктів і публічної безпеки.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше на основі широкого й емпіричного дослідження та аналізу літературних джерел авторами встановлені психологічні особливості професійної діяльності поліцейських підрозділів охорони об'єктів і публічної безпеки поліції охорони, а також професійно важливі якості фахівців такого профілю, необхідних для ефективної професійної діяльності.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення наукової та методичної літератури, спостереження, анкетування, психологічна діагностика, методи математичної статистики. Для досягнення мети дослідження нами було застосовано низку *психодіагностичних методик*:

1. Для діагностики особливостей самоактуалізації використано шкалу Джонса-Крендалла, розроблену в 1986 році А. Джонсом і Р. Крендаллом.

2. Для виявлення провідних тенденцій особистості використаний Індивідуально-типологічний опитувальник (далі – ІТО) розроблений під керівництвом Л.М. Собчик у 2003 році (адаптація В.І. Барко, 2018 рік). Провідні тенденції утворюють ортогональну модель, яка об'єднує вісім шкал: екстраверсія – інтроверсія; спонтанність – сензитивність; агресивність – тривожність; ригідність – лабільність / емотивність (Собчик, 2003 рік).

3. З метою вивчення акцентуацій характеру й темпераменту застосовано опитувальник Леонгарда-Шмішека (Шмішек, 1970 рік), який уможлиблює діагностику десяти акцентуацій особистості поліцейського;

4. Для дослідження креативності використано метод, розроблений В. Меде й К. Піорковським (1918 рік), який передбачає оцінювання інтелектуальних здібностей особи (здатність комбінувати; обсяг словникового запасу; здатність до логічного судження тощо).

5. Для вивчення рівня та структури інтелекту використаний тест Р. Амтхауера (1953 рік) (субтести 2; 3) – дозволяє встановити рівень вербального інтелекту, а також субтести 6 – дозволяє визначити рівень невербальної складової частини інтелекту.

6. З метою дослідження особливостей нервових процесів поліцейських використано тепінг-тест (модифікація С. Ільїна, 1972 рік), який уможлиблює діагностику показників сили й лабільності нервової системи.

7. Для дослідження особливостей інтерперсональної взаємодії використаний опитувальник діагностики міжособистісних відносин – ДМВ (Лірі, 1954 рік), який дозволяє визначити основні соціальні орієнтації особистості – домінування – підпорядкування та дружність – ворожість.

8. Для вивчення мотиваційної спрямованості використаний тест Річі-Мартіна (Ш. Річі, П. Мартін, 2004 рік), який дозволяє визначити дванадцять основних потреб, які людина бажає реалізувати в роботі.

9. Для визначення загальної структури особистості за допомогою п'яти факторів: екстраверсії, поступливості, сумлінності, нейротизму й відкритості досвіду – застосований Опитувальник великої п'ятірки (далі – ОВП), розроблений у 2008 році (О. Джон, Л. Науман, С. Соґо, адаптація В.І. Барко, 2019 рік).

Виклад основного матеріалу. У процесі дослідження встановлено, що професія поліцейського ПООПБ висуває певні вимоги до *сенсорно-перцептивної сфери* особистості. Поліцейський повинен мати достатній рівень функціональної активності мозку, високу чутливість зорового (добрий зір і окомір), слухового (добрий слух і здатність локалізувати звуки в просторі), дотикового й нюхового аналізаторів; розвинений вестибулярний апарат, повинен добре орієнтуватися в просторі й часі. Відповідно до нормативних актів ПООПБ показник омега-потенціалу поліцейського має бути в інтервалі від 20 до 40 мВ, що відбиває оптимальний рівень функціонування мозку, свідчить про здатність

витримувати тривалі психічні й фізичні навантаження зі збереженням високої працездатності, оптимальну рухливість нервових процесів, легке перемикання уваги, хорошу оперативну й довготривалу пам'ять. Критична частота світлових мерехтінь (далі – КЧСМ) для правого ока має бути не нижче ніж 35 Гц та асиметрія не більше ніж 2,6 Гц, що свідчить про достатню лабільність нервової системи.

Професійна діяльність поліцейського ПООПБ пред'являє підвищені вимоги до рівня **психомоторних властивостей** працівника. Йому потрібно мати досить високу швидкість простої зорово-моторної реакції (далі – ПЗМР) і реакції на рухомий об'єкт (далі – РРО); високу точність і координованість рухів. Гранично допустима величина ПЗМР складає до 230 мс, середнє значення величини відхилень РРО не перевищує 50 мс (згідно з таблицею вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей).

Також поліцейському ПООПБ необхідно володіти розвинутими **пізнавальними процесами**. Фахівцеві необхідно мати такі якості *уваги*, як висока стійкість, концентрація, перемикання, розподіл та обсяг; здатність фіксувати малопомітні зміни в об'єкті спостереження. Час виконання тесту Грюнбаума не повинен перевищувати 20 с, водночас кількість помилок має бути не більше 2.

Поліцейський ПООПБ повинен мати хорошу оперативну й довготривалу *пам'ять*; високі показники зорової, слухової, рухової словесно-логічної та образної пам'яті; здатність чітко відтворювати інформацію в необхідний момент; спроможність легко запам'ятати словесно-логічний матеріал; належний рівень пам'яті на зовнішність людини, а також колір, форму, величину, рух і розташування об'єктів.

Високі вимоги також висуваються до якостей *мислення*: поліцейському ПООПБ потрібно мати високу його швидкість, гнучкість та оригінальність. Поліцейський має володіти добре розвинутими **мовленнєвими функціями**: значним словниковим запасом, чіткою вимовою, здатністю точно й лаконічно висловити думку.

Професія поліцейського ПООПБ висуває певні вимоги до **загальних і спеціальних професійних здібностей** працівників. Дослідження усереднених показників рівня розвитку загальних здібностей за допомогою тесту Р. Амтхауера показало, що поліцейському властивий проміжний рівень вербального (середні значення коливаються в межах 10,8–11,5 сирих балів або 102–105 одиниць IQ) і вищий за середній рівень невербального (практичного) інтелекту (13,8 сирих балів або 112 одиниць IQ). Вивчення креативності поліцейських показало, що їм також властивий середній рівень швидкості дивергентного мислення (усереднений показник становить 4,48 бала), а також оригінальності (7,85). **Спеціальні здібності** пов'язані зі здатністю поліцейського володіти уміннями й навичками застосування та використання поліцейських заходів примусу.

Службова діяльність поліцейського ПООПБ потребує також певних **комунікативних здібностей**. Обстеження за допомогою тесту Лірі показало, що в усередненому профілі поліцейського домінують такі октанти: 1 (домінування) – 7,9 бала, 7 (товариськість, компромісність) – 7,6 бала, 8 (відповідальність) – 6,6 бала, 2 (незалежність, самостійність) – 6,2 бала. Невисокі показники зафіксовано за октантами 4 (ригідність, підозрілість) і 5 (покірність) – відповідно 3,15 та 4,15 бала. Поліцейський повинен бути здатним переконувати, впливати на співрозмовника, реально оцінювати дії та вчинки інших, поєднувати ділові й особистісні контакти, привертати увагу й зацікавлювати людей, викликати в них почуття довіри; швидко встановлювати контакти з новими людьми; знаходити необхідний тон розмови й оптимальну форму спілкування залежно від індивідуальних властивостей співрозмовника.

Індивідуально-психологічні особливості. Поліцейський ПООПБ повинен мати **сильний тип нервової системи**, що пов'язано з необхідністю витримувати значне емоційне навантаження. Дослідження показало, що для поліцейських характерні декілька типів про-

філів за результатами виконання тепінг-тесту. Більша частина обстежених (50,0%) демонструє середньо-сильний тип вищої нервової діяльності (далі – ВНД), четверта частина респондентів (25,0%) має середньо-слабкий тип ВНД, така ж частка працівників (25,0%) демонструє профіль, характерний для сильної нервової системи. Осіб зі слабкою нервовою системою не виявлено. Більшість поліцейських мають високі (68,%) і середні (27,0%) показники лабільності нервових процесів, 5% – низькі.

Аналіз усередненого *мотиваційного профілю* поліцейського ПООПБ показав, що поліцейським властиві прагнення (за зменшенням):

- 1) високої заробітної плати й матеріальної винагороди, бажання мати роботу з гарним набором пільг і надбавок;
- 2) чіткого структурування роботи, наявності зворотного зв'язку й інформації, яка дозволяє оцінити результати роботи;
- 3) цікавої та суспільно-корисної праці;
- 4) завоювання визнання з боку інших людей у тому, щоб цінували їх заслуги, досягнення та успіхи;
- 5) самостійності, автономності й самовдосконалення;
- 6) добрих умов праці й комфортного навколишнього середовища;
- 7) постановки для себе сміливих цілей і досягання їх, бути самовмотивованим;

Дослідження виявило, що поліцейським властивий досить високий рівень *самоактуалізації*. За опитувальником Джонса–Крендалла, усереднене значення рівня самоактуалізації становить 45,28 бали із 60 можливих, що є високим показником.

Характерологічні особливості. Аналіз усередненого профілю особистості поліцейського ПООПБ на основі використання ІТО дозволяє схарактеризувати працівників як осіб зі стеничним типом реагування, активних, із високим рівнем домагань, із контрольованими емоційними реакціями. Узагальнення особистісного профілю дозволяє віднести тип профілю до лінійного, розташованого в межах від 3 до 6,7 бала. Провідними піками в профілі є шкали 1 – екстраверсія (6,77 бала); 8 – лабільність (5,35) і 2 – спонтанність (5,68), 4 – ригідність (5,57) (це стеничний тип реагування). Профіль поліцейського має у своїй конфігурації незначне підвищення за шкалою 4 – ригідність (5,57), що свідчить про самоконтроль, акуратність, стійкість до стресу, наполегливість і ретельність, практичність, активність позиції, непохитність у разі відстоювання власної позиції, прямолінійність.

Аналіз результатів досліджень із використанням індивідуально-типологічного опитувальника (ІТО) дозволяє дійти висновку про те, що для поліцейських ПООПБ характерні такі варіації типів профілів:

а) підвищення за шкалами 1 і 2 – поліцейським властиві оптимізм, деяка агресивність, схильність ризикувати, вони активні й сміливі, проте їм властивий дещо знижений самоконтроль;

б) як провідні зафіксовано шкали 1 і 8 – такі особи активні, наполегливі, послідовні й цілеспрямовані, проте можуть виявляти деяку емоційну нестійкість, мінливість настрою, демонстративність, егоїзм, схильність до драматизації подій;

в) особистісний профіль із провідними шкалами 2 і 4 – поєднання таких тенденцій призводить до того, що поліцейським властива врівноваженість стеничних та егоцентричних рис; такі особи характеризуються високим рівнем домагань, мотивацією досягнення, соціабельністю, наполегливістю та ретельністю, практичністю.

За допомогою використання Опитувальника Великої П'ятірки встановлено, що поліцейським ПООПБ властиві такі риси, як висока сумлінність у роботі (усереднене значення – 36,17 бала, значна відкритість досвіду (33,11 бала), помірна екстравертованість (29,80 бала) і поступливість (33,9 балів), низький рівень нейротизму (14,33 бала).

Результати, отримані на підставі використання тесту Леонгарда–Шмішека, виявили відсутність *акцентуації характеру й темпераменту*. В усередненому профілі зафіксовані незначні підвищення за шкалами: 5 (гіпертимність) – середній показник – 14,6 бала; 1 (демонстративність) – 12,7; 2 (педантичність) – 10,7; 3 (застрягання) – 10,7; 10 (екзальтованість) – 10,6; 8 (циклотимність) – 9,2. Акцентуації таких рис, як тривожність, збудливість, дистимічність, емотивність у поліцейських не виявлено, показники перебувають в інтервалі 5–7 балів.

На підставі отриманих даних можливо зробити висновок про те, що поліцейським ПООПБ притаманні емоційно-вольові якості, такі як оптимізм, життєлюбність, енергійність; товариськість; здатність легко встановлювати контакти й бути лідером; ініціативність; здатність долати труднощі; здатність до саморегуляції та вміння об'єктивно оцінювати свої сили й можливості, брати на себе відповідальність; вміння стримувати себе в конфліктних і стресових ситуаціях, діяти рішуче. Крім того, поліцейському властиві висока працездатність, витривалість; урівноваженість, емоційна стійкість, загострене моральне відчуття, чуйність, готовність допомогти.

Висновки. Успішне опанування професії поліцейського ПООПБ та ефективність подальшої діяльності значною мірою залежать від ступеня сформованості головних *професійно важливих якостей*, що визначається такими ознаками (перераховані за рангом важливості). Наведемо *рекомендовані для професійної діяльності якісні й кількісні психологічні й психофізіологічні показники*: оптимальний рівень функціональної активності мозку (величина омега-потенціалу знаходиться в інтервалі 20–40 мВ); достатня швидкість простої зорово-моторної реакції (ПЗМР) – не більше 230 мс; достатня швидкість реакції на рухомий об'єкт (РРО) – середнє значення величини відхилень не перевищує 50 мс; сильна або середньо-сильна нервова система; висока й середня лабільність нервової системи (кількість дотиків упродовж 30 с – понад 160); достатній рівень розподілу й швидкості перемикання уваги (під час виконання тесту Грюнбаума час не перевищує 20 с, кількість помилок не більше 2); достатній обсяг оперативної пам'яті – кількість запам'ятованих із першої спроби слів – не менше 6 з 10; середній і вищий рівень вербального інтелекту (не менше 94 одиниць IQ) за вербальними субтестами тесту Амтхауера; середній і вищий рівень невербального інтелекту за тестом Амтхауера (не менше 96 одиниць IQ); сформованість комунікативних здібностей (за тестом Лірі, показники октантів 1, 2, 3, 4, 7, 8 у профілі не перевищують 8 балів; показники октантів 5, 6 – не перевищують 7 балів); сформованість мотивації (показники самоактуалізації за тестом Джонса–Крендалла – не менше 38 балів); наявність на перших позиціях мотивів структурування роботи, наявності зворотного зв'язку; цікавої та суспільно-корисної праці; визнання з боку інших; самостійності, автономності й самовдосконалення; постановки сміливих цілей; характерологічний профіль стеничного типу: за тестом ІТО в профілі показники шкал 1, 2, 4, 8 – у діапазоні 5–7 балів; а шкал 3, 5, 6 і 7 – не більше 5 балів; за опитувальником ОВП – показники сумлінності й відкритості досвіду – не менше 30 балів, поступливості – не більше 40, нейротизму – не більше 20.

Психологічні й психофізіологічні протипоказання до опанування професійної діяльності (критерії професійної непридатності): недостатній рівень функціональної активності мозку (величина омега-потенціалу або нижча за 20 мВ, або перевищує 40 мВ); недостатня швидкість ПЗМР – перевищує 230 мс, недостатня швидкість РРО – середнє значення величини відхилень перевищує 50 мс; слабкий тип нервової системи; низький рівень лабільності нервової системи; недостатній рівень розподілу й швидкості перемикання уваги (під час виконання тесту Грюнбаума час перевищує 20 с, кількість помилок понад 2); недостатній обсяг пам'яті (за тестом 10 слів фіксується менше ніж 6 у першій

Таблиця 1

Узагальнена психограма поліцейського ПООПБ

№	Індивідуально-психологічні характеристики	Параметри, що вимірюються	Психодіагностичні методики	Показники професійної придатності
1	Мозкова активність	Рівень функціональної активності мозку	Методика визначення омега-потенціалу мозку	Величина омега-потенціалу знаходиться в інтервалі 20–40 мВ
2	Психомоторні процеси	Швидкість простої зорово-моторної реакції (ПЗМР)	Методика визначення швидкості ПЗМР	Швидкість ПЗМР не більше 230 мс
		Швидкість реакції на рухливий об'єкт (РРО)	Методика визначення швидкості РРО	Середнє значення величини відхилень не перевищує 50 мс
3	Властивості нервової системи	Сила й лабільність нервових процесів	Тепінг-тест	Сильна чи середньо-сильна нервова система; висока чи середня лабільність нервових процесів (кількість дотиків за 30 с – понад 160)
4	Атентійні процеси	Особливості розподілу й перемикування уваги	Тест Грюнбаума	Час виконання тесту не перевищує 20 с, кількість помилок не більше 2
		Особливості пам'яті	Тест «Запам'ятовування 10 слів»	Висхідний тип кривої запам'ятовування, кількість зафіксованих слів у першій спробі – не менше 6, наприкінці – не менше 8
5	Загальні здібності	Рівень вербального й невербального інтелекту	Тест Амтхауера	Середній або вищий за середній рівень вербального інтелекту (не менше 94 одиниць IQ); середній і вищий рівень невербального інтелекту (не менше 96 одиниць IQ)
6	Комунікативні здібності	Тип міжособистісної взаємодії, лідерський потенціал	Тест Лірі	Показники не перевищують 8 балів. Бажано переважання у профілі октантів: 1 (лідерство), 7 (співпраця), 8 (відповідальність)
7	Характерологічні особливості	Провідні тенденції	Індивідуально-типологічний опитувальник (ІТО)	Стенічний тип реагування. Показники шкал 1–4 – не менше 4 балів, а шкал 5–8 – не більше 7 балів
		Шкали Великої П'ятірки (екстраверсія, нейротизм, поступливість, сумлінність, відкритість)	Опитувальник великої п'ятірки (ОВП)	Значення нейротизму не вище 20 балів; поступливості – не вище 40; сумлінності – не менше 35, відкритості – не менше 35
		Акцентуації	Опитувальник Леонгарда-Шмішека	Відсутність ознак акцентуації. Показники шкал №№ 1; 5 не перевищують 17 балів; №№ 2; 3; 6; 8; 9; 10 не перевищують 13 балів; №№ 4; 7 не перевищують 10 балів

Продовження таблиці 1

8	Спрямованість особистості	Особливості мотивації	Тест Річі-Мартіна	Поряд зі значущістю заробітної плати наявність на перших позиціях мотивів структурування роботи, наявності зворотного зв'язку; цікавої та суспільно-корисної праці; визнання з боку інших; самостійності, автономності й самовдосконалення; постановки сміливих цілей
---	----------------------------------	-----------------------	-------------------	---

спробі й менше ніж 8 – наприкінці); низький рівень складових частин інтелектуального потенціалу, вербального інтелекту – менше ніж 94 одиниць IQ, невербального інтелекту – менше ніж 96 одиниць IQ); негативні характерологічні риси: наявність в особистісному профілі ІТО підвищених індексів шкал гіпостенічного типу реагування: 7 (тривожності), 6 (сензитивності), 5 (інтроверсії) – понад 5 балів, підвищені показники шкал стеничного типу реагування: 2 (спонтанності), 3 (агресивності), 4 (ригідності) – понад 7 балів за ІТО; за опитувальником ОВП – значення нейротизму вище за 20 балів; поступливості – вище за 40; сумлінності – менше за 30, відкритості – менше за 30; низький рівень сформованості комунікативних здібностей (за тестом Лірі показники октантів 1, 2, 3, 4, 7, 8 у профілі перевищують 8 балів; показники октантів 5, 6 перевищують 5 балів; негативні емоційно-вольові якості (конфліктність, побоювання труднощів, нездатність брати на себе відповідальність, емоційна нестійкість у стресових ситуаціях тощо); низький рівень самоактуалізації (менше ніж 38 балів за тестом Джонса–Крендалла), домінування на перших позиціях мотивів, не пов'язаних зі змістом службової діяльності; низький рівень розвитку спеціальних професійних здібностей; дефекти й порушення діяльності аналізаторів; порушення або низький рівень сформованості пізнавальних процесів. Узагальнена психограма поліцейського ПООПБ представлена в таблиці 1.

Перспектива подальших досліджень вбачається в проведенні роботи щодо дослідження психологічних аспектів професійної діяльності поліцейських інших органів і підрозділів системи Міністерства внутрішніх справ України, а також у розробці пропозицій щодо вдосконалення психологічного забезпечення їхньої службової діяльності.

Список використаної літератури

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (у редакції від 30 вересня 2016 року) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30 (від 23 липня 1996 року). Ст. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 03.09.2019).
2. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів : Наказ МВС України від 07 липня 2017 року № 577 / Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17> (дата звернення: 20.01.2020).
3. Національний класифікатор України «Класифікатор професій» ДК 003:2010, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28 липня 2010 року № 327 (чинний від 01 листопада 2010 року) / Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики. URL: https://hrliga.com/docs/327_KP.htm (дата звернення: 27.08.2020).
4. Про Національну поліцію : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41 (від 09 жовтня

- 2015 року). Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звертання: 21.01.2019).
5. Професіографічний опис основних видів діяльності в органах внутрішніх справ України / В.І. Барко, Ю.Б. Ірхін, Т.В. Нещерет та ін. Київ : РВЦ КНУВС ; ДП «Друкарня МВС», 2007. 100 с.
 6. Професіограми за основними видами поліцейської діяльності : науково-практичний посібник / В.П. Остапович, І.О. Дубова, В.І. Барко та інші ; за заг. ред. проф. В.О. Криволапчува. Київ : ДНДІ МВС України ; ФОП Кандиба Т.П., 2018. 244 с.
 7. Юридична психологія : Підручник / За заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. ; Кол. авт. Д.О. Александров, В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко та ін. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
 8. Physical activity and health / С. Bouchard, S.N. Blair, W.L. Haskell. Champaign : Human Kinetics, 2007. 410 p.
 9. Cochraine R.E., Tett R., Vandecreek L. Psychological Testing and the Selection of Police Officers A National Survey. *Criminal Justice and Behavior*. No. 30 (5). P. 511–537. October 2003. <https://www.researchgate.net/publication/247743668>.
 10. Dunnette M.D., Borman W.C. Personnel Selection and Classification Systems. *Annual Review of Psychology*. 1979. Vol. 30. No. 1. P. 477–525. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.30.020179.002401>.
 11. Barrett G.V., Miguel R.F., Hurd J.M., Lueke S.B., Tan J.A. Practical Issues in the Use of Personality Tests in Police Selection. *Public Personnel Management*. Volume 32. No. 4. Winter 2003. DOI: <https://doi.org/10.1177/009102600303200403>.
 12. John O.P., Naumann L.P., Soto C.J. Paradigm Shift to the Integrative Big-Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Conceptual Issues. *Handbook of personality : Theory and research* / O.P. John, R.W. Robins, L.A. Pervin (Eds.). New York : Guilford Press, 2008. P. 114–158.

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF PROFESSIONAL ACTIVITIES OF POLICE UNITS OF OBJECT PROTECTION AND PUBLIC SAFETY

Vadym Barko

*State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine,
4-a, Ye. Hutsal str., Kyiv, Ukraine, 05001
e-mail: barkowork@ukr.net*

Vadym Barko

*State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine,
4-a, Ye. Hutsal str., Kyiv, Ukraine, 05001
e-mail: barkoua@ukr.net*

Viktor Bondarenko

*State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine,
4-a, Ye. Hutsal str., Kyiv, Ukraine, 05001
e-mail: barkoua@ukr.net*

The article is devoted to the issue of defining and generalizing of the psychological aspects of professional activity of security police' units of object protection and public safety. On the basis of wide experiment involving 320 police officers from different regions of Ukraine the individual professionally important qualities of police officers were defined. It is shown that the profession of the police officer of security police' units of object protection and public safety places certain requirements on the level of psychomotor properties of the psyche and the sensory-perceptual sphere. It should have a sufficient level

of functional brain activity, a developed vestibular apparatus, and a sufficiently high rate of simple reaction and reaction to a moving object. Police officer also needs to have advanced cognitive processes (attention, memory, thinking), and speech functions. The profession of the police officer of security police force sets certain requirements for the general and special professional abilities of employees (high and medium level of verbal intelligence, higher than average speed of divergent thinking, formed mental operations of analysis and synthesis, induction and deduction, abstraction). The Police officer must be able to persuade, influence the interlocutor, be responsible for their actions and orders, give an objective assessment of their own actions and actions of others, optimally combine business and personal contacts, attract attention and interest of people, and arouse their feelings of trust. Organizational and special capabilities are also significant for the professional activity of the police officer of security police. The results of the empirical study revealed a list of necessary professional qualities that the police officer of security police must possess: strong or medium-strong type of nervous system, high or average level of general abilities, a high level of development of special professional abilities, high or average level of communicative abilities, high psychotic skills properties, character traits and emotional-volitional qualities, a sufficient level of development of cognitive processes.

The article also presents contraindications to professional activity as a police officer of units of object protection and public safety, the main of which include: weak or medium-weak type of nervous system; low level of nervous system lability; insufficient level of distribution and speed of switching attention, insufficient memory; low level of intellectual potential components; accentuation of character and temperament; negative character traits; low level of communication skills formation, etc.

Key words: National Police of Ukraine, policeman, Police units of protection of objects and public safety, professionally important qualities, abilities, motivation, characterological features, psychogram.